

Tartu

Aruanne:

Alamõisa küla väike-konnakotka (*Clanga pomarina*)
elupaigakasutuse vaatluste kokkuvõte

Aruande koostas: Urmas Abel

Mai 2026

Lepingu ese ja töö eesmärk

Sõlmitud Lepingu alusel viidi läbi väike-konnakotka elupaigakasutuse vaatlusi kolmel väike-konnakotkaste territooriumilendudeks sobival päeval vahemikus 21.04-24.04.2026 vähemalt 6 h ulatuses Valga maakonnas Alamõisa külas; lähtuvalt vaatluste tulemustest teostati ka pesakoha otsinguid väike-konnakotkale sobilikes pesitsusmetsades ja koostati teostatud tööde osas ülevaatlik lühiaruanne, milles väike-konnakotka vaatluste ja pesakoha võimalike leidude alusel esitati ka hinnang Valga valda kavandatava tuulepargi mõjude osas väike-konnakotkastele.

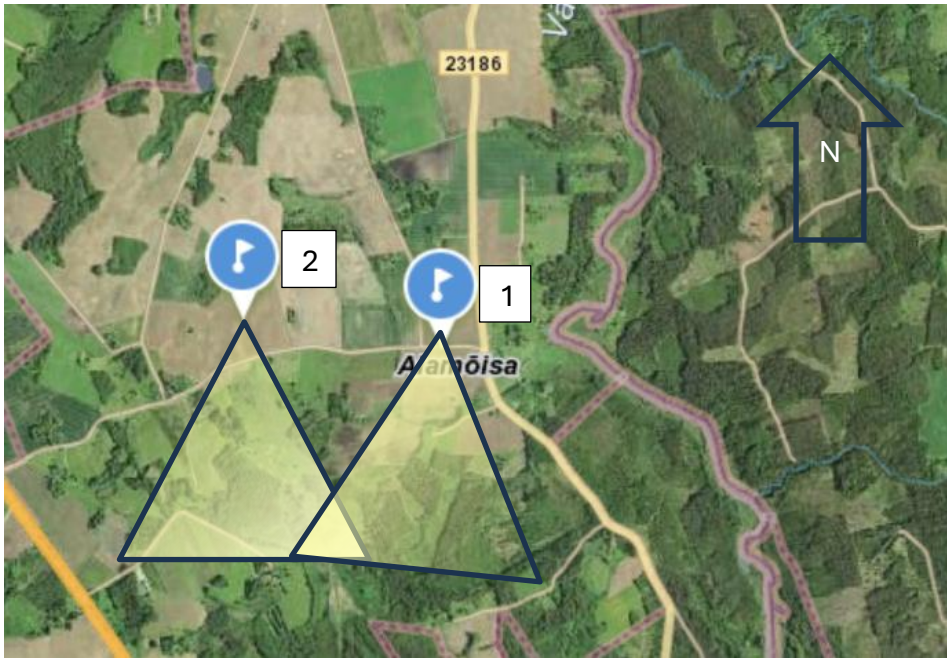
Metoodika

Alamõisa küla piirkonnas valiti kaks hea nähtavusega punkti (kaart 1), kus vaadeldi kokku kaks tundi kolme päeva jooksul. Vaatlusteks valiti parimad ilmastikutingimused ehk siis selge või vähese pilvisusega ilm, nõrga või keskmise tuulega ennelõunased ajad, kui kotkad hakkavad kasutama tõusvaid õhuvoole oma mängulendude tegemiseks. Vaatlusvahendiks oli binokkel suurendusega 10X42. Pesa ja varupesi otsiti füüsiliselt kõikides liigile sobilikes elupaikades 2 km raadiuses (kaart 3). Kõikide vaatluste fikseerimiseks kasutati Google Mymaps rakendust, kus märgiti kaardile kõik liigi tegevused, kuupäev ja kellaaeg (Kaart 4). Kaardilinki jagati ainult asjaosalistele.

Pesi otsiti samadel päevadel punktvaatluste läbiviimisega enne või pärast vaatluste läbiviimist. Lisaks metoodilistele punktvaatlustele jälgiti õhuruumi kasutust ka alal viibides.

Tabel 1: Vaatluste kuupäev, kellaaeg ja ilmastikutingimused.

Kuupäev	Alguskellaaeg	Lõppkellaaeg	Ilmastik
21.04.2026	10.30	12.30	Selge, tugev tuul, temp + 10.
23.04.2026	10.00	12.00	Selge, keskmine tuul, temp +7
24.04.2026	10.30	12.30	Poolpilves, nõrk tuul, temp + 10

Kaart 1: Vaatluspunktid 1 ja 2 ja vaatlussektorid.

Teostatud tegevused ja tulemused

21.04.2026 teostati vaatlusi eelpool mainitud alal vaatluspunktis nr 1 ja tuvastati väikekonnakotka ühe linnu tegevus planeeritavast tuulepargi alast edelas. Leiti ka suur raopesa kasel (pildil 1) koordinaatidel [REDACTED]. Pesa oli veel asustamata. 10 meetrit eemal pesitseb männi ladvas ronk (*Corvus corax*), mis võib olla ka mittekaunistamise põhjus, kuna ta kaitseb kiivalt oma pesapaika.

Pilt 1: Raopesa kasel.

Väike-konnakotkas tegi selle kase pesametsa kohal ka mängulendu ja „kakles“ hiireviuga. Teist lindu ei nähta. Hiireviu agressiivne käitumine on ka tõend, et hiireviul peab olema ka kuskil aktiivne pesa. Peale vaatlusaega otsiti ka metsad kasesepesast idas läbi ja rohkem pesi ei leitud.

23.04.2026 alale jõudes tuvastatakse kohe kaks „hulkuvat“ vana merikotkast *Haliaeetus albicilla* konnakotka territooriumi kohal mängimas ja ringi lendamas, siis lahkuvad nad üks ühele ja teine teisele poole suunaga põhja ja lõuna suunas. Konnakotkast ei näe, mis on tõenäoliselt seotud merikotkaste esinemisega alal. Tund aega hiljem näitab väike-konnakotka vanalind end vaatluspunktist lõunapool ja lendab end taevasse kerides kohe lõuna poole ja kaob metsa taha.

Päeva teises pooles otsitakse veel pesi. Pesa leitakse kuusel, mis on väga sobiv konnakotkale koordinaadid [REDACTED]. Pesa asub murtud ladval ca 6-7 m kõrgusel maapinnast ja on laia platvormiga, kuid pesal ei ole ühtegi rohelist oksa, mis näitab, et pesa on asustamata.

Tuulepargi planeeringu KSH juhtekspert Piret Toonpere suulistel andmetel on kohalikud elanikud aruteludel esitatud info alusel selle pesakoha ümbruses täheldanud väike konnakotkaste esinemist eelnevatel hooaegadel.

Pilt 2: Raopesa kuuse murtud ladval.

Lähedal läheb lendu ka väike-konnakotka vanalind ja tiirleb kopra üleujutatud alal. Vaadati läbi ka läänepoolsed metsad kasesepesast, kuid need on sobimatud kotkale pesitsemiseks.

Pilt 3: Väike-konnakotkas uuritavaal alal mängimas.

24.04.2026 konnakotkas istub üksikul puul ja kilkab. Siis lendab sihitult ringi justkui otsides kaaslast. Kilkab taeva all ja liigub põhja poole uudistama seal pesitseva hiireviu pesa. Põgeneb aga siis kiiresti hiireviu kannul lõuna poole. Kotkas suudab ka kasepesast kagu poolt vii üles ajada, kes talle kallale tormab. Kotkas ei tee ühtegi lendu planeeritava tuulepargi poole, vaid hoiab ikka esimesel päeval leitud kasepesa ümbrusesse. Peale vaatlust liigutakse veelkord pesi otsima, et olla täiesti kindel et kotkal pole kuskil varjatud teadmata pesa. Leitakse ilus suur konnakotkalik pesa kuuse murtud ladval koordinaatidel [REDACTED]. Kuid sealt läheb lendu hauduv hiireviu.

Pilt 4: Raopesa kuuseladvas, kus pesitseb hiireviu.

Vaadatakse veel üle ka kasepesa ja kahe päevaga on sinna peale toodud värskeid lehtpuu oksid, aga tooja on teadmata.

Kokkuvõte ja soovitused

Uuritaval alal elab väike-konnakotkas, kellele ala on sobiv oma toitumisalade ja sobivate pesametsadega. Kuna vaadeldava perioodi jooksul ei olnud näha kahte lindu võib eeldada, et teine lind võib olla alles rändel. Kõik kolm pesa sobivad väike-konnakotkale pesitsemiseks. See, et praegu pesitseb ühes hiireviu on tavaline, sest suured röövlinnud (kanakull *Accipiter gentilis*, väike-konnakotkas, hiire ja herilaseviud *Pernis apivorus*) vahetavad oma pesi. Seega kindlate väike-konnakotka pesitsustulemuste saamiseks tuleb need kolm pesa väike-konnakotka seire ajal kontrollida, et olla kindel pesitsustulemustes ja pesakasutuses.

Kuna väike-konnakotkas näitas kolmel vaatluspäeval ära oma territooriumi ja selle kasutuse, siis planeeritav tuulepark ei tohiks oluliselt mõjutada liigi käekäiku kõnealusel alal. Kõik leitud pesametsad jäävad kaugemale kui 2 km kavandatava tuulepargi alast (Kaart 5). Tuulepargi rajamisega ei kaasne seega mõju pesametsadele (ei toimu raadamist ega raiet väike-konnakotka pesametsades). Seoses suure vahemaaga puudub ka oluline häiring pesitsusele (ei teostata tuulepargi rajamisega seoses ehitustegevust pesametsade vahetus läheduses, samuti jäävad pesametsad väljaspoole tuulepargi olulise müra ja varjutuse häiringu ala). Väike-konnakotka suhtes esineb olulisim tuuleparkide mõju hukkumisriskis kui regulaarsed toitumislennud jäävad tuulepargi alale või läbivad seda. Väike-konnakotkaste käigud pesast jäävad enamasti 6 km raadiusesse, valdav osa tegevusest aga 3 km raadiusesse. 2 km suurust ala ehk 70% mediaankodupiirkonda loetakse elupaigakasutuse vaates tuuleparkide kavandamisel eriti kõrget tähelepanu vajavaks kuhu ilma täpsemate elupaigakasutuse analüüsides tuulikuid ei kavandata. Tuleb aga arvestada, et elupaigakasutus sõltub suuresti ka maastikust. Väike-konnakotka jaoks on peamisteks toitumisaladeks avamaastikud, mida kavandatava tuulepargi alal ei esine (Kaart 5). Alamõisa küla väike-konnakotkapaari territoorium on kõrge avamaastike osakaaluga ning sagedased lennud tuulepargi alale või sellest läbi on vähetõenäolised. Vaatluste alusel kaardistatud väike-konnakotka ligikaudne territoorium on esitatud kaart 2 ja see jääb väljaspoole kavandatava tuulepargi ala.

Tuulepargi kavandamisel võib siiski soovitada hukkumisriskide ennetamiseks parimate teadmise rakendamist nagu näiteks tuuliku peatamise süsteemid linnu tuvastamisel.

Kaardid:

Joonis sisaldab rangelt kaitstavate liikide täpseid leiukohti, mille avaldamine massiteabevahendites on keelatud. Alus: Looduskaitseseadus §53 lg 1

Kaart 2: Vaatlusperioodil väike-konnakotka kasutatav territoorium (kollasega) ja leitud raopesad (punased).

Kaart 3: Läbiotsitud metsad.

Joonis sisaldab rangelt kaitstavate liikide täpseid leiukohti, mille avaldamine massiteabevahendites on keelatud. Alus: Looduskaitseadus §53 lg 1

Kaart 4. Mymaps link täpsete vaatluste ja

Joonis sisaldab rangelt kaitstavate liikide täpseid leiukohti, mille avaldamine massiteabevahendites on keelatud. Alus: Looduskaitseadus §53 lg 1

Kaart 5. Leitud raopesade 2 km puhverala ulatus kavandatava tuulepargi suhtes. Näidatud ka ETAK andmete alusel põldude ja rohumaade ehk potentsiaalsete toitumislade paiknemine.